

Europa: trendy w szkolnictwie wyższym

Marcin Pałys

(Board member of European University Association | Uniwersytet Warszawski)

Polsko-Ukraińska Szkoła Zarządzania Strategicznego dla Rektorów i Prorektorów, 7-11 lipca 2024

European University Association (www.eua.eu)

- stowarzyszenie ponad 800 uniwersytetów z 49 krajów europejskich
- powstałe w 2001 roku z połączenia dwóch wcześniejszych organizacji
- priorytety działania:
 - Effective advocacy
 - Horizon scanning
 - European solidarity
 - Enabling enhanced performance
- stanowiska, badania, analizy, raporty, przewidywania,...

Źródła trendów

- oczekiwania polityczne i ekonomiczne
- efekty rozwoju technologii
- zmiany globalne (bezpieczeństwo, klimat, zasoby, demografia,...)
- zmiany społeczne i kulturowe, zmiany w sposobie życia

Trendy mogą być krótkoterminowe i długofalowe.

Wybrane trendy (perspektywa europejska):

1. *transnational cooperation*
2. Sztuczna inteligencja (AI) i zmiany w kształceniu
3. European Research Area i działania w tym obszarze
4. otwartość nauki i danych naukowych (Open Science/Open Access)
5. ocena osiągnięć naukowych, kariera akademicka
6. „Universities of the Future”

Transnational cooperation

Sojusze uniwersytetów europejskich są jednym z flagowych przedsięwzięć Unii Europejskiej w obszarze kształcenia i nauki

ale: kształcenie wyższe jest kompetencją krajową, nie europejską.

Dlatego sojusze uniwersytetów europejskich napotykać na problemy:

- zróżnicowane przepisy o prowadzeniu kształcenia, różny status prawny uczelni

- zasady dostępu do studiów i zasady rekrutacji

- krajowe zasady akredytacji kierunków studiów

- dyplomy, zawody chronione

- finansowanie

...

toczą się dyskusje jak i jakimi narzędziami odpowiadać na te wyzwania

AI i zmiany w kształceniu

Ewolucja oczekiwanych umiejętności

krytyczne myślenie

rozumienie danych i informacji

(etyczne aspekty wiedzy i jej wykorzystania)

Zmiany sposobów weryfikacji efektów kształcenia

mikropoświadczenia

Zmiana form przekazywania wiedzy i umiejętności

Mobilność i kompatybilność systemów kształcenia (Tirana Communiqué)

European Research Area (ERA)

18 „akcji” (obszarów działania) na rzecz wspólnego europejskiego obszaru badawczego.

Priorytety:

Deepening a truly functioning internal market for knowledge

Taking up together the challenges posed by the twin green and digital transition, and increasing society’s participation in the ERA

Amplifying access to research and innovation excellence across the Union

Advancing concerted research and innovation investments and reforms

Otwarty dostęp, otwarte dane, otwarta nauka

Lepsze wykorzystanie rezultatów badań i wiedzy naukowej

- koszty dostępu przy tradycyjnym modelu publikacji

- weryfikacja jakości wyników

- zmniejszanie skutków różnic w zamożności uczelni pomiędzy krajami

Dostępność wyników dla interesariuszy pozaakademickich

- przedsiębiorstwa, NGOs, partnerzy społeczni, eksperci, media, polityki, ...

- wykorzystanie wiedzy naukowej w kształceniu pozaakademickim (szkoły; instytucje kształcenia zawodowego – komercyjne i publiczne; ...)

Angażowanie obywateli do zbierania danych przydatnych w badaniach

zagadnienia „knowledge security”

Ewaluacja nauki, ścieżki kariery akademickiej

odchodzenie od dominacji wskaźników bibliometrycznych

wady wskaźników, możliwości manipulacji

rola oceny kompleksowej

nacisk na rolę nauki w rozwoju gospodarczym i społecznym, innowacje

uznawanie potrzeby zróżnicowanych ścieżek kariery

zrównoważone znaczenie wszystkich misji uczelni

zapotrzebowanie na role inne niż profesor/kierownik zespołu

ile konkurencji, ile współpracy?

dostosowywanie zadań do etapów kariery

czy kariera może obejmować zarówno etapy akademickie, jak i nieakademickie?

wyzwania mobilności

A uczelnie w przyszłości?

- zaangażowanie w życie społeczne i gospodarcze
- wkład w rozwiązywanie problemów i odpowiadanie na współczesne wyzwania (*sustainability, ESG, ...*)
- upowszechnianie wiedzy, nie tylko w tradycyjny sposób i w tradycyjnej formie
- uczciwe, etyczne, niezależne intelektualnie, bezstronne, zaufane

EUA Universities and the future of Europe ([UniFE](#)) project

Trendy dotyczące typów uczelni

zacieranie się granic pomiędzy uczelniami zawodowymi a akademickimi

badania podstawowe a badania stosowane

kształcenie ustawiczne

znaczenie dyplomów ukończenia studiów

rynek pracy, demografia, migracja,

skills of the future

rozwój sektora uczelni niepublicznych

sojusze uniwersytetów europejskich - sieci uniwersyteckie - „zwykłe”
uniwersytety

Trendy dotyczące organizacji uczelni

komplikacja wyzwań zarządzania uczelnią
rola administracji i obsługi (*professional services*)
wymagania wobec liderów różnego szczebla
oczekiwania – greening, sustainability, ESG, ...
EUA [NewLead](#) project

zarządzanie strategiczne

zmiany znaczenia hierarchii w świecie akademickim

równość – różnorodność - niedyskryminacja

Niektóre zmiany w podejściu do uczelni (Tirana)

- Zastępowanie drobiazgowych regulacji prawnych publikowaniem dobrych praktyk
- Wiązanie autonomii z odpowiedzialnością
- Monitorowanie wartości akademickich

Wybrane opracowania dotyczące uniwersytetów

Universities without walls – A vision for 2030 ([pdf na eua.eu](#))
European University Association, Brussels 2021

Trendy, modele i perspektywy rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce:
2021-2025 z projekcją do roku 2030 (redakcja naukowa: Jerzy Woźnicki)
Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2022

[2024 Tirana Communiqué](#)

dziękuję za uwagę